

صحیح ترین اقوال مشارالیه در سال نهصد و بیست و چهار میلادی وفات یافت - در آنصورت شما امروز بیاد رازی جشن هزار ساله او را گرفته اید - نشنیده اید که در هنگام احتضار میگوید:

لعمری ما ادری و قد آذن البلی يعالج ترحال الی این ترحالی
و این محل الروح بعد خروجه من الهیکل المهجور والجسد البالی

خداوند رازی را بشماره نیکبهایش بیآمرزاد - بسیاری از کتب خطی او امروز در یاریس در قسمت خطی کتابخانه ملی موجود است حتی مرهمی هم در قرا بادین با اسم او موسوم به (کرینات دوپلم) معمول میباشد

(ابن سینا)

اما قرن یازدهم میلادی - آقایان - در افق این قرن ستاره درخشان دیده میشود ، دارای تابشی مخصوص و نوری دهشت خیز یعنی ابورئیس بن سینا صاحب قانون و سیاسی فلکی و وزیر لاهوتی و شاعر و عالم سراسر علوم عصر خویش ، کتاب قانون او در قرن دوازدهم میلادی بخط لاتینی نقل شده بقلم جیرار گرمانی و قرنهای دراز موضوع تدریس در مدارس عالیہ فرانسه و اروپا بوده است .

و اما جیرار ، در اینجا مقتضی دانستم که چند کلمه راجع باو یاد آور شوم - اروپا مدیون این مرد است بواسطه بیشتر خدمات او که از قرن دهم تا قرن شانزدهم صفحه اروپا را فرا گرفته - مشارالیه هشتاد جلد کتاب از بزرگترین تألیفات عربی در طب و هیئت و ریاضیات و زراعت و دوا سازی ترجمه کرده که اسامی شایعه این علوم خود دلیل عربی الاصل بودن آنهاست .

مشارالیه در عرب سر حلقه مترجمین کتب عربی به لاتینی محسوب میشود چنانچه حنین بن اسحق و جبیش - سرسلسله مترجمین یونانی بعربی میباشد

بطوریکه در بالا گفتیم کتب ابن سینا تا قرن هفدهم در اروپا تدریس میشده است هرچند (بوشو) پروفیسور مدرسه پاریس در صفحه ۳۵۲ از کتاب مذکور خود میگوید: روفلنک در (بنوی) در اواسط قرن هیجدهم برای شاگردانش کتاب قانون بوعلی را درس میداد و شرح میکرد همچنین در (لوان) بلژیک و هلند.

این را نیز میدافزائیم که در کتاب خانه ملی پاریس دو کوهر گرانبه‌ها موجود است که هیچ قیمتی برای آنها در عالم متصور نیست - اول قانون ابن سینا که در رم به لغت عربی در اواخر قرن شانزدهم یعنی اوایل پیدایش چاپ بطبع رسیده است و این نسخه را عاریه نمیدهند مگر ببعضی اشخاص فوق العاده - دوم نسخه ایست از کتاب جالینوس در طب عام که در صفحه اول آن نوشته شده است (این کتاب متعلق است به ابو علی حسین بن سینای مططب) و عبارت مذکور به خط خود ابن سیناست.

(عکس این صفحه از کتاب فوق الذکر دو سال قبل در مجله محترمه تعلیم و تربیت عینا منتشر شده است - مترجم)

این راهم میگوئیم که در هنگام برگشتن بپاریس رسمی دیدم بقلم جبران خلیل جبران که در زیر آن این بیت معروف خود را راجع بنفس نوشته بود:

هبطت عليك من المحل الارتفاع
ورقاء ذات تعزز و تمنع

و نیز ورقاء مذکور را با تعزز و تمنعی رسم کرده و در زیرش نوشته. (این است نفس ابن سینا!) کتب ابن سینا تا اواخر قرن هیجدهم در منویل تدریس میشده است.

